L. ACKER

UZU Magazine

Viertalig tijdschrift

Nr. 1 / februari - april 1997

Nederlandstalige editie

Eric van der Vleuten: "Systeem belangrijker dan stijl"

De geschiedenis van de fokkerijwetenschap

De vurige volbloeds van Carle Vernet

De meerwaarde van de moederlijn

De wedergeboorte van de gekroonde roos

Nu 6 keer per jaar

De wedergeboorte van de

Karl-Ludwig Lackner wil zijn Senners weer op de hei

DOOR HENK BOUWMAN.
FOTO'S ARCHIEF LACKNER, HENK BOUWMAN.

De Fransen zijn trots op hun Angloarabe's; het studbook dateert van 1833 en van de sindsdien geconcentreerde prestatiegenen maken andere landen graag gebruik (voorbeelden: Zeus, Quickstar). Ook Duitsland had ooit Angloarabieren van eigen fabrikaat, met de legendarische merknaam 'Senner' en met als brandmerk een gekroonde roos. Dit studbook begint zelfs in 1725 (in 1947 gesloten) en ook deze paarden leverden hun bijdragen elders. Toen het land een republiek werd, verdween de Senner van het toneel. Maar niet definitief. Slechts één fokfamilie overleefde de Hitlertijd en de daarop volgende armoe en vormde de smalle basis waaruit Karl-Ludwig Lackner weer een Sennerpopulatie opkweekte. Nu ook de koude oorlog verleden tijd is, wil Lackner zijn Senners hun oorspronkelijke biotoop teruggeven. De uitgestrekte heidevelden in het voormalige vorstendom Lippe (tussen Bielefeld, Detmold en Paderborn) zijn immers niet meer zo vreselijk nodig om te oefenen voor als de Russen komen. "Maar het zal nog wel even duren voor ze daar weer lopen" denkt Lackner. "Het wemelt van de instanties die er wat over te zeggen hebben en allemaal wat anders willen".

Karl-Ludwig Lackner (49) zat op de middelbare school in Detmold toen hij in 1962 oog in oog kwam te staan met een schilderij. De liefde was op het eerste gezicht en de betovering levenslang. "Het hangt in het streekmuseum in Detmold en het geeft een indruk van hoe het er vroeger uitzag op de Senne. Weids en uitgestrekt, een oerlandschap waarin groepjes Senners rondzwierven. Edele paarden, het oudste ras van Duitsland, ouder nog dan de Trakehner. Van die paarden was er geen één meer over, althans daar leek het toen op".

Van het vorstelijke jachtslot Lopshorn waar ze 's winters verbleven staat niets meer overeind en bovendien ligt het midden in een militair oefenterrein, sterker nog, het ligt in het doelgebied van een Britse tank-schietbaan. Ontoegankelijk en dus fascinerend. Was dat schilderij het enig tastbare restant? Lackner moest en zou er meer van weten. Hoe de Senne zijn wereldbeeld vormde blijkt uit zijn kersverse boek 'Die Senner' dat net als zijn eerste liefde begint met het bewuste schilderij. "Het is een reusachtig doek, wel twee bij vier meter" meent hij nog steeds. Terwijl het in werkelijkheid 'slechts' 94 cm hoog en 144.5 cm breed is. Het kind in de mens sterft nooit...

gekroonde roos laten lopen 1

Als 15-jarige scholier raakte Karl-Ludwig Lackner voor zijn verdere leven in de ban van dit tafereel uit 1860 dat hangt in het 'Lippisches Landesmuseum' in Detmold. Carl Rötteken schilderde de Senne, Gustav Quentell de bijbehorende paarden.
Er zouden opnieuw Senners op de Senne moeten lopen, vond Lackner. En die Senners zouden ook het oude brandmerk moeten dragen. De Anglohengst die Lackner hier presenteert is Tallis (geb. 1981, 31.25 %) van Lionel xx (Herbager xx-Fervent xx) uit Thalie II v. Djerba Oua ox-Micipsa xx-Denousté ox-Verdun xx. Moedersmoeder Thaya bracht ook de Franse staatshengsten Thalian en Thayland (beide ook v. Djerba Oua ox).

Angloarabier

De paarden die de prinsen van Lippe fokten waren van een legendarische kwaliteit. Zozeer zelfs, dat hengsten die niets met deze dieren te maken hadden, er naar werden vernoemd.
De Holsteiner Verbandshengst en 'Aktionstraber' Lopshorn (1937, Loretto-First) bijvoorbeeld, of de Nederlandse sportpaard-moedersvader Senner (1960, Sinaeda-Tello). In tegenstelling tot de Oldenburger aartsvader Menkes Senner (geb. 1846) die wel degelijk op de Senne was geboren. "Hij is als zoon van de Volbloed Brother to Rostrum xx v. Glaucus xx uit de Sennermerrie Major Knoch v. Aurus ox een zeer hoog in het bloed staande bruine, wiens moeder een Angloarabier was. Menkes Senner was uiteraard een hoogedele, lichtgebouwde hengst die vijf jaar is gebruikt en veel goeds heeft geleverd" schreef Claus Dencker in 1941. De afstammingstafel die Dencker bij dit citaat plaatste laat zien dat Menkes Senner volgens de huidige normen geen zuivere Angloarabische Volbloed was. Maar we moeten oordelen naar de normen van toen. En in Franse Anglo's wil verder terug in de pedigree ook nog wel eens een 'demi sang' opduiken!
Angloarabische bloedvoering en een edel exterieur maken een ras nog niet legendarisch. En ook een hoogadelijke fokker was daarvoor in het 19e-eeuwse Europa geen garantie. Wat dan wel?
"Weinig streken van Duitsland zijn voor de opfok van edele en tegelijk sterke paarden zo gunstig als het bos in Lippe" schreef de generaal Wolfgang von Unger anno 1915, ingekwartierd 'in Frankrijk'. Hij vervolgt: "Nergens anders is een natuurlijke, harde opfok zo lang en zo consequent tot in onze tijd volgehouden. Hier is gemakkelijk weer een fokkerij op poten te zetten die voldoet aan de taak om een waarachtig soldatenpaard te produceren."

Half-wild

Von Unger's vader Friedrich was van 1852 tot 1866 directeur van de stoeterij Lopshorn. En bij dat woord stoeterij moeten we ons vooral geen fraaie graslanden voor de geest halen. Oorspronkelijk waren

→

Dat de Senner anderhalve eeuw geleden al van top tot teen een Angloarabier was, is te zien op deze voorstelling van Sarastro (geb. in Lopshorn, 1843, v. Mozart xx, m. Amazilly v. Mirza ox). Gustav Quentell schilderde deze hengst in 1850. De ruiter is de 22-jarige prins Friedrich Karl van Pruisen die kennelijk een Senner prefereerde boven een 'eigen' Trakehner.

de Senners half-wild en zwierven al sinds oeroude tijden in de Senne rond. Volgens de overlevering stamden ze af van Romeinse cavaleriepaarden. In het jaar 9 na Christus lokte de Germaanse veldheer Arminius (Hermann) de drie legioenen van de Romeinse stadhouder Varus in een hinderlaag. De plek heet 'saltus Teutoburgiensis' maar de preciese ligging is niet bekend. Omdat de Senne grenst aan de meest zuidwestelijke heuvelrug van het Teutoburger Woud, ligt de Romeinse link voor de hand.

De eerste schriftelijke vermelding is echter van ruim duizend jaar later, om precies te zijn uit 1160.

Het woord Senne komt van het Gotische 'Sinithi', later 'Sinede', dat 'grote heide' betekent. In dit 20.000 ha grote jachtgebied van de Heren van Lippe liepen de Sennerpaarden vrij rond, tot 1809 ook in de winter. "Watergebrek in hete zomers maakt het noodzakelijk dat de paarden dikwijls meer dan drie uur moeten lopen om hun dorst te lessen" aldus Von Unger. "In winter en voorjaar als er nog geen gras groeit voeden de merries zich met heide. Dan zien ze er ellendig uit. Maar zodra er blad aan de bomen komt eten ze dat, in plaats van heide. Desondanks houden ze het vol en komen ze spoedig weer op krachten. Alleen wanneer er geen hei meer boven de sneeuw uitsteekt, worden ze in de Lopshorner stallen bijgevoerd. Dat kan van alles zijn; hooi, haver- en tarwestro, gehakseld erwten-, bonen- en wikkestro gemengd met gehakseld roggestro. De jonge merries krijgen alleen haverschoven met haksel gemengd. De loopstallen zijn dik ingestrooid met heideplaggen. Maar de paarden krijgen elke dag beweging op de binnenplaats of op de paddock".

Jacht

De Senner was een interessante bron van inkomsten voor de Heren van Lippe. Wat de vorst niet nodig had voor zijn eigen stallen in de residentie Detmold liet hij veilen. Er kwamen veel militairen op die verkopingen af, want de Senner was door afkomst en opfok zeer geliefd als officierspaard. Maar de 'Fürst zur Lippe' zoals het staatshoofd officieel heette deed meer met de Senne. Zijn landje van slechts 1215 km² (de helft van Luxemburg) had weinig industrie en moest het van land- en bosbouw hebben. Die 200 km² Senne vormde eenzesde deel van zijn grondgebied en daar moest hij dus iets mee. Onder andere jagen. Het in de 17e eeuw gebouw-

De Senners waren dieren van de vrije wildbaan en kwamen slechts in handen om te worden gebrand en te worden verkocht. Op deze litho van Gustav Quentell is dat duidelijk te zien aan de manenkam. Of het branden ook wel links gebeurde, of dat de lithograaf zich vergiste, is niet bekend.

Mevrouw Julie Marie Spies-Immink met haar twee kinderen en de Sennermerrie Ingeborg in de 'Tiergarten' in Detmold, 1928. Dochter J.M. van Amersfoort-Spies zou na de oorlog drie merries en een hengst naar Nederland halen. Nafok is daar niet van overgebleven, maar op de hengst (later ruin) Mudschalli heeft mevrouw Immink's zoon A.W.F. von Balluseck (rechts) nog samengestelde wedstrijden gereden. Ingeborg, op de foto vijf jaar, is de moeder van zowel Usa (geb. 1928) als Ingrid (geb. 1931) en dus de stammoeder van alle tegenwoordige Senners.

de Lopshorn herbergde een enorme collectie geweien en het jachtslot was een geliefd vakantiestekje voor collega-vorsten en een leuk rendez-vous om een profijtelijke bruiloft te bekokstoven...

Ondanks het feit dat ruim 12.000 ha militair oefenterrein is, herbergt de Senne ook nu nog grote aantallen wild: 400 stuks roodwild, 1.200 stuks damwild, 450 stuks reewild, 250 stuks zwartwild (alles volwassen exemplaren). De belangen die de vorstelijke houtvester behartigde waren tegengesteld aan die van de vorstelijke stalmeester. Alles wat de paarden opvraten ging ten koste van de herten en andersom.

Na de Eerste Wereldoorlog is Lopshorn een tijdje onteigend geweest en huisvestte toen een 'Reit- und Fahrschule', vandaar het uniform van de man die Tizian voorbrengt. De schimmel stond tussen 1907 en 1919 in Holstein ter dekking en vervolgens tot 1927 in Lopshorn. Daar vereeuwigde Erna Greiff von Mach hem in 1922. Hij was een directe zoon van Amurath ox uit Lina v. Achill-Fritz-Young Altona-Colonel-Koheilan el Ajuz ox (stam 318 d 1).

→

Na de oorlogen van 1864 en 1866 kreeg Pruisen er drie grote fokgebieden bij (Holstein, Hannover en Hessen). Von Unger vertrok naar Pruisen, waar hij in 1869 directeur van het Landgestüt Celle werd. En op de Senne werd het paardenbestand flink ingekrompen. Na de dood van de kinderloze vorst Leopold III verklaarde diens broer Waldemar in 1876 een groot deel van de Senne tot verboden gebied voor de paarden en hij liet de 6.000 ha grote 'Waldweide' omrasteren. "De zwaarste klap kreeg de stoeterij door het opheffen van de bosweide. De paarden moesten wijken voor de herten. De in vorstelijke vrijheid opgegroeide Senner werd, gelijk een Kaspar Hauser (1812-1833, vondeling waarvan men dacht dat hij de prins van Baden was, red.) afgesneden van de basisvoorwaarde die noodzakelijk was voor de ontwikkeling van zijn lichamelijke en geestelijke adel" aldus Von Unger.

(wordt vervolgd)

Bronvermelding
Karl-Ludwig Lackner: 'Die Senner',
Kramer Verlag, 1996
Wolfgang von Unger: 'Die Senner,
Beitrag zur Geschichte deutscher Pferdezucht'
Verlag DGZ, 1915
Mathias Vogt: 'Die Senne, Natur- und
Kulturlandschaft in Ostwestfalen',
Landschaftsverb. Westfalen-Lippe, 1992
Friedrich Traut: 'Gestüte Europas',
Liebhaber Verlag, 1971
Claus Dencker: 'Das Oldenburger Pferd',
(DGZ 1941), herdr. BLV, 1986

De Senne is een licht glooiende uitloper van het Teutoburger Woud. Deze houtgravure van Lindner dateert van omstreeks 1870. Het beeld verschilt in niets van hoe het Engelse New Forest er nog altijd uitziet.

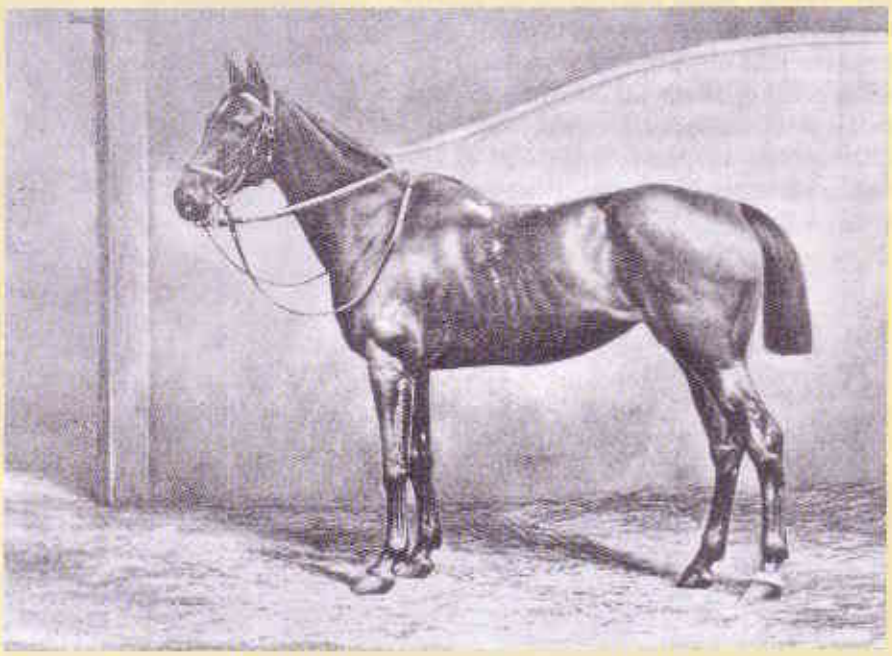

De Senners hadden als soldatenpaarden een reputatie hoog te houden. In 1867 schilderde Emil Hünten de majoor Ernst von Unger in de slag bij Königgrätz (aan de bovenloop van de Elbe, tegenwoordig Hradec Kralové), waar Pruisen op 3 juli 1866 Oostenrijk versloeg. Het origineel is omstreeks 1900 verbrand en de kopie in de Tweede Wereldoorlog, maar van het paard bestaat nòg een afbeelding, onder vreedzamer omstandigheden. Het is de Sennermerrie Loreley, gefotografeerd door een zekere Schnäbeli. Deze Zwitser maakte meer van dergelijke zwaar geretoucheerde standfoto's van Sennerpaarden en was daarmee een vroege - zo niet de eerste - voorganger van Ernst, Melissen & Co. Over Loreley ,geb. 1858 in Lopshorn, v. Florival x (Don Cossack xx- Nassir ox) uit Emma v. Red Rover xx) schreef Von Unger in 1915: "Een Sennermerrie had bovendien het geluk om zich verdienstelijk te maken voor de snelle beslissing over de zeven weken durende oorlog. Dat was Loreley, die de majoor Unger tijdens diens bekende verkenningsrit op 2 juli 1866, terwijl hij door een vijandige patrouille heftig werd achtervolgd, weer veilig terugbracht in het hoofdkwartier van prins Karl Friedrich en zo de beslissing tot de aanval versnelde. In 1870 is zij bij Sedan door een granaatscherf gedood".

LAUKER

UU Magazine

Viertalig tijdschrift

Nr. 2 / april - juni 1997

Nederlandstalige editie

Ulrich Kirchhoff:
De Olympische vlam
is niet gedoofd

Een Hollander
in Holstein

Toppers af door
de voordeur

Als één schaap
over de dam is...

Voorjaarskeuringen
in de Lage Landen

De wedergeboorte van de

Karl-Ludwig Lackner wil zijn Senners weer op de

Het legendarische Sennerpaard was ooit het super-wapen van de Pruisische oorlogsmachinerie. Een Angloarabe van ongekende hardheid want geboren en getogen in het ruige kroondomein 'Senne' van het voormalige vorstendom Lippe (tussen Bielefeld, Detmold en Paderborn). Maar toen de tank het had gewonnen van de sabelzwaaiende huzaar te paard werd de productie van Lippe's meest courante exportartikel op bevel van hogerhand gestopt. Zodat een belangrijke bron van prestatiebloed verdween, lang voordat het fenomeen sportpaard de warmbloedwereld zou veroveren. Allemaal geschiedenis? Niet helemaal. Een vasthoudende Nederlandse dame hielp de Senners de jaren '30 en '40 door. Een minstens even vasthoudende leraar uit Borgholzhausen wist het laatste restant in 1971 te achterhalen. Karl-Ludwig Lackner is de naam van deze man die van de inheemse Anglo zijn roeping maakte. Einddoel: een kudde Senners op de Senne.

DOOR HENK BOUWMAN.
FOTO'S ARCHIEF LACKNER, GABY KÄRCHER, HENK BOUWMAN.

Toen Duitsland in 1919 ophield een keizerrijk te zijn, verloor ook de vorst van Lippe zijn regeringsmacht en een deel van zijn domeinen. Een klein restbestand Senners bleef op het tot manege getransformeerde Lopshorn; 16 merries vonden een nieuw tehuis op de Pruisische stoeterij Beberbeck die in 1929 in haar geheel aan Polen werd verkocht. Het overige Sennerbestand loste op in de warmbloedpopulatie. Het is aan een Nederlandse dame te danken dat er toch nog Senners de Hitlertijd hebben overleefd. Mevrouw Julie Marie Spies geb. Immink raakte in de jaren '20 tijdens een bezoek aan Detmold - haar echtgenoot gaf daar een concert - gefascineerd door de enkele Senners die zij aantrof in het stadspark 'Tiergarten' (nu een heel fraai openluchtmuseum).

Volgens het vredesverdrag mocht Duitsland nà 1918 niet meer dan 100.000 man onder de wapenen hebben. Het was dus afgelopen met de gigantische remonte-productie. De Senners waren naar de smaak destijds te 'bloederig', te sensibel voor gebruik in de landbouw en voor de nieuwe doelgroep, de landelijke ruiters. Zoals ook op de Pruisische staatsstoeterij Trakehnen het interbellum de 'verzwarings'-periode was, zo gebeurde in de Senne iets dergelijks. Op Lopshorn, dat gedurende de Weimar-republiek behalve een kleine fokkudde ook de provinciale rij- en menschool huisvestte, kwam de Holsteiner Amurath ox-zoon Tizian ter dekking om meer massa in de Senners te

gekroonde roos

hei laten lopen 2

In het prinselijk slot Detmold hangt een schilderij (links) van G. Quentell, met de Sennermerries Veil, Freia en Morella en hun veulens voor het nog niet gemoderniseerde jachtslot Lopshorn in 1844.

Dat de huidige Senners geen museumpaarden zijn en in de sport wel degelijk kunnen meekomen bewijst deze foto van Karl-Ludwig Lackner in de samengestelde wedstrijd van Moosdorf, 1987. De schimmelmerrie is Komtess (v. Kallistos x) uit Norma v. Colorado - Ramzes x - Onkel Ludwig xx.

brengen. Na de machtsovername weigerde de nazi-regering de nog resterende Senners in de Pruisische stoeterijdienst op te nemen en in februari 1935 werden de twaalf laatste Sennermerries geveild. Mevrouw Immink begreep, dat de Senner dan een gewone warmbloed zou worden. In 1938 lukte het haar om een Sennermerrie te kopen en te stallen op het al tien jaar leegstaande Lopshorn. In 1940 kon ze er nog een merrie bijkopen en in 1942 werden op Lopshorn weer de eerste echte Sennerveulens (v. Mandub ox) geboren!

Lang duurde deze situatie niet, want het front kwam naderbij en in de lente van 1945 werd het nogal beschadigde Lopshorn geplunderd door vrijgelaten krijgsgevangenen en in brand gestoken. Mevrouw Immink vluchtte naar een afgelegen deel van de Senne waar de vegetatie zo schraal was dat enkele paarden verhongerden. Met een hengst en drie merries repatrieerde mevrouw Immink's dochter naar Nederland maar deze Senners stierven uit. Dankzij familie Lüpke in Lemgo (even ten noorden van Detmold) bleef toch nog één Sennerstam behouden. En dankzij de 18-jarige Ingrid, die mevrouw Immink ondanks haar armoede voor een melkwagen wegkocht.

Toch iets warmbloed

Er zit dus warmbloed in de Senner, en meer dan alleen de moeder van Tizian. Karl-Ludwig Lackner: "Alle huidige Senners komen uit één familie, die in 1725 begint met de merrie David. Na de Tiziandochter Ingeborg (geb. 1923) splitst de lijn zich in tweeën, namelijk Usa (geb. 1928, v. Lüderbach xx) en Ingrid (geb. 1931, v. Onkel Ludwig xx). In beide aftakkingen is na de oorlog één keer een warmbloedhengst gebruikt. Usa was van de familie Lüpke in Lage, later Lemgo. Deze lijn loopt via Kolombine v. Mandub ox en Indra v. Felsen I, een Westfaal van

→

Van de Angloarabe Kallistos x (geb. 1970, 62.50 %) waren in 1977 de eerste Sennerveulens geboren toen een Nederlandse combinatie hem uit de nalatenschap van baron Von Nagel kocht. In Nederland kwam Kallistos echter niet door de laatste bezichtiging waarna Karl-Ludwig Lackner hem kon kopen. Tot zijn overlijden in augustus 1996 was Kallistos de pasja van Lackner's stoeterij. Hij heette oorspronkelijk Quey you Biss en was van Djerba Oua ox (Dragon ox-Kriss II ox) uit Keseybiss x v. Cor de Chasse xx-Dadji xx-Denousté ox.

Hannoveraanse afkomst (Fernando). Augustus 1949 kreeg mevrouw Immink met Ingrid haar laatste Senner in handen. Ze liet haar bij baron Von Nagel dekken door Ramzes en dat leverde Alkmene (geb. 1951) op. Het jaar daarna werd ze weer door Ramzes gedekt, maar mevrouw Immink kon het dekgeld niet meer betalen en moest toen haar laatste poging om de Senners te redden opgeven. Alkmene ging eerst naar een zekere Hoff in Rieseby, Holstein, is daarna vier, vijf keer doorverkocht en kwam uiteindelijk terecht bij Theo Genn in Sobernheim in de Palts. Die had toen Colorado op station en dat leverde mijn stammoeder Norma op. Die Colorado was niet de in Oldenburg goedgekeurde Franse Anglo van Paul Schockemöhle, maar een Holsteiner van Colombo (v. Cottage Son xx) uit een dochter van Fax (Ramiro-stam 776, jaargenoot van Lord en Moltke, red.). Dankzij veel speurwerk kwam ik Alkmene daar in de Palts op het spoor en kon ik in 1971 haar veulen Norma kopen. Zij was het begin van mijn Sennerfokkerij".

Von Unger beschreef in zijn boek zes fokfamilies (A t/m F) waarvan er in 1865 nog vier over waren en nu dus nog maar één. Lackner's fokfamilie droeg stamletter D (van David). Overigens waarschuwde Von Unger al: "Men moet zich niet van de wijs laten brengen door de manlijke namen van veel moeders!"

Geen hengstenlijnen

De eerste Arabische Volbloedhengst die op Lopshorn in dienst kwam was Petitmaitre in het jaar 1772. In 1794 volgde de eerste Engelse Volbloedhengst, Lothario. Van beide hengsten zijn geen afstammingen bekend, alleen 'Orient' respectievelijk 'wedloperras'. Het woord Volbloed en de vermeldingen ox en xx waren immers nog niet uitgevonden! Maar behalve Engelse, Arabische en Angloarabische Volbloedhengsten zijn er in het verleden ook Senner hengsten gebruikt. Hengstenlijnen hebben zich echter nooit kunnen ontwikkelen. "De naam Senner is gekoppeld aan de vrouwelijke lijn" weet Lackner. "Daarom heeft het ras - als je het al zo mag noemen - kunnen overleven op zo'n smalle basis. Het is immers al sinds eind 18e eeuw niet meer afhankelijk van een eigen hengstenstapel. Met behulp van Volbloedhengsten kan de Senner tot in lengte van dagen in stand blijven. Maar dan moeten die wèl passen."

In zijn boek staat de stamboom van de tegenwoordige populatie op één pagina. "We hebben nu zo'n 30 paarden" zegt Lackner. "Dankzij de bemoeienissen van ing. Mathias Vogt van de Verening voor Zeldzame Huisdierrassen is de Senner in 1993 eerst door de veterinaire faculteit

Op het vorstelijke slot in de voormalige residentie Detmold woont nog steeds een 'Prinz zur Lippe'. Zijne Doorluchtigheid prins Armin von Lippe-Biesterfeld sprak tijdens de feestelijke eerste fokpresentatie het openingswoord. "Ik heb de vrijlopende kudde in Lopshorn niet meer zelf meegemaakt" aldus de prins, "maar ik ben blij dat er na 60 jaar weer Senners zijn". De prins is doctor in de biologie maar geen echte paardenliefhebber. "Jammer" vindt Karl-Ludwig Lackner. "We kunnen best een beetje royalty gebruiken. Is de vader van de Nederlandse koningin zijn neef? Die is toch wèl paardenman? Dan zal ik hem een exemplaar van mijn boek sturen".

Hannover opgenomen op de lijst van bedreigde huisdierrassen en in het zelfde jaar door de FAO (Wereld Voedsel Organisatie, red.) op de 'World Watch List' gezet. Daarna ging het snel. In 1994 zijn we door het Duitse ministerie van Landbouw erkend, voorjaar 1995 hebben we bij het Westfaalse stamboek een verzoek ingediend om daarvan als een zelfstandige onderafdeling te mogen functioneren en dat verzoek is in februari 1996 ingewilligd. Wat dat betreft is hier met de komst van Marahrens (Westfaalse fokkerijleider, red.) de wind veel liberaler gaan waaien. Met zijn voorganger Dohmen kon ik niks. Ik zocht een passende Volbloedhengst en de Franse Anglo Kallistos kwam te koop. Hij was van baron Nagel en daarom in Westfalen erkend. Toen de baron was overleden kochten vier Hollanders hem en brachten hem daar, dat moet in februari 1978 geweest zijn, voor de keuring. Maar de Hollandse jury had nog nooit een Anglo gezien en keurde hem af. Toen kon ik hem kopen want de prijs was door die afkeuring behoorlijk in mijn richting gekomen. Ik informeerde bij het stamboek of Kallistos nog steeds was erkend. Je moet weten dat de hengsten hier in Westfalen toen alleen goedgekeurd waren als ze op een erkend station stonden, en dat had ik niet. Dohmen antwoordde letterlijk: 'als u die hengst koopt, dan is-ie niet erkend'. Ik heb toen een bezwaarschrift naar het ministerie gestuurd, Dohmen werd gesommeerd om die bepaling over de stations uit de reglementen te halen en vier weken later was Kallistos weer erkend. Het was net zo iets als het geval-Moltke, dat het Holsteiner stamboek heel veel geld heeft gekost. Zover hebben ze het hier niet laten komen".

Gekroonde roos

Het bestaan als stamboek binnen een stamboek maakt het mogelijk om mee te liften in de administratie van de Westfaalse warmbloedfokkerij en toch de eigen tradities te koesteren. Zoals het brandmerk. Toen Karl-Ludwig Lackner als 15-jarige schooljongen in de ban raakte van 'zijn' schilderij, hingen onder dat schilderij de authentieke brandijzers met de gekroonde roos. De roos is afkomstig uit het blazoen van het regerende geslacht zur Lippe en is dezelfde die de Nederlandse koningin Beatrix (haar vader is prins van Lippe-Biesterveld) in het hartschild van haar wapen voert. De kroon is een vorstenkroon met in de band de initialen van de vorst. "De letters zetten we er niet meer in" vertelt Lackner. "En de kroon hebben we vereenvoudigd tot hetzelfde symbooltje als boven het Westfaalse brandmerk. Een tijd lang zijn onze Senners links Westfaals gebrand en rechts met de gekroonde roos. Dat hoeft nu niet meer, de twee laatste cijfers van het levensnummer zijn voor de linkerkant voldoende. De roos blijft rechts, zoals dat oorspronkelijk met alle Duitse stoeterijbrandmerken gebeurde. Het brandmerk is ook ons logo. Ik heb dat 20 jaar geleden laten vastleggen, evenals de naam Senner. Uiteraard op mijn eigen naam, want ik was toen de enige belanghebbende. Maar nu we binnen het Westfaalse stamboek een beschermde status hebben, vind ik dat de rechten daar ook maar naar toe moeten".

Op de hei

Wat de Senner ècht tot Senner maakt, dat is de Senne. Daarom wil Lackner ze weer

→

de hei op sturen. Uiteindelijk verwierf het ras zijn faam aan de keiharde omstandigheden waaronder de Sennerpaarden aan eten en drinken moesten zien te komen. Daarom houdt Lackner zijn paarden in open loopstallen. "Overdag ben ik door de week niet thuis" vertelt hij. "Ik geef les aan een landbouwschool in Münster, meer speciaal aan de opleiding paardenhouderij. Mijn vrouw en ik runnen bij ons thuis in Borgholzhausen een kleine manege met onze Senners. Op excursie in Holland zag ik op de onderzoekstoeterij in Brunssum loopstallen met overdekte lig- en eetruimtes en bestrate paddocks in de openlucht.

De (toen nog) Rijksgraaf Simon Heinrich zur Lippe liet in 1685 het jachtslot Lopshorn bouwen. Behalve het herenhuis omvatte het complex ook dienstwoningen, een herberg, een longeerhal, stallen voor de hengsten en grote loopstallen voor de rest van de kudde, die vanaf 1809 's winters niet meer op de hei bleef maar in Lopshorn overwinterde. Het jachtslot was omgeven door omheinde stukken hei waar de paarden vrije uitloop hadden. De omvang van de kudde heeft in het 750-jarig bestaan gevarieerd van 200 tot 20 stuks. Toen Lindner het jachtslot omstreeks 1870 vastlegde op zijn verzamelhoutsnede 'Beelden uit het Teutoburger Woud' was de laatste verbouwing in classicistische stijl net klaar. Lopshorn werd in 1919 door het piepjonge republiekje Lippe onteigend en later weer aan de prinselijke familie teruggegeven. Tussen 1920 en 1928 was er een kleine Sennerstoeterij plus een manege in gevestigd. Daarna stond het leeg, totdat mevrouw Immink haar eerste Sennermerrie in oktober 1938 op Lopshorn stalde. In april 1945 werd Lopshorn door Russische en Poolse krijgsgevangenen geplunderd en een maand later in brand gestoken. Er resten nu nog slechts wat steenbrokken. Merkwaardig genoeg zijn er geen afbeeldingen bekend van de binnenkant - noch van het slot, noch van de bijgebouwen. Karl-Ludwig Lackner heeft dozen vol met foto's verzameld (o.a. die van wat er nog overeind stond in 1953), maar geen enkele van het interieur. "Er zijn wat monumentale fragmenten bewaard gebleven. Ik weet een bouwondernemer die ze in zijn huis heeft, en hij is er aan gekomen dankzij een raar bepalinkje in onze wetgeving. Het linker hert heeft-ie voor zijn huis neergezet. Het is weliswaar onthoofd maar ik vind toch dat het in een museum hoort. En ik heb gehoord dat hij de zuilen in zijn hal heeft staan, maar ik heb ze niet gezien. Ik ben nog nooit bij hem binnen geweest want we hebben een enorm verschil van mening. Volgens mij heeft-ie die spullen gejat. En hij is nog niet met me klaar!"

Die heb ik hier nagebouwd en onze Senners doen het er prima mee. Nooit ziek, nooit hoesten. Bovendien is het een uitstekende voorbereiding op hun uiteindelijke bestemming - de Senne".

De Senne heeft een zuidelijke uitloper tot bij Paderborn, sinds 1820 garnizoensstad. Het 8e huzarenregiment oefende op de Senne en de traditie van dit befaamde no. 8 wordt tot op de dag van heden voortgezet door een tankbataljon van de Bundeswehr in Augustdorf, even ten westen van Detmold. In 1890 begon het Pruisische ministerie van oorlog - het eufemisme 'defensie' was nog niet in zwang - met de aankoop van 4.000 ha oefenterrein. Vlak voor de oorlog werd er nog een dorpje midden in de Senne ontruimd ten behoeve van de krijgsmachine-

In september 1996 beleefde het Westfaalse openluchtmuseum Detmold - ooit de 'Tiergarten' waar mevrouw Immink haar hart verloor aan de Senners - de eerste fokdag van het nieuwe Senner-stamboek. Voor het gemak is de stam van Lüpke (Usa-Kolombine-Indra) opgedeeld in drie 'families', terwijl de stam van mevr. Immink (Ingrid) nu bij Lackner de 'familie van Norma' heet. Twaalf paarden van zes verschillende eigenaren werden gepresenteerd. "Eenderde van de populatie" aldus Lackner. Met Norma (foto boven, 25 jaar jong!) v. Colorado Holst., mv. Ramzes x, begon de wederopstanding van de gekroonde roos.

rie. Na de oorlog nam het Britse Rijnleger ruim 12.000 ha Senne in gebruik en dat is nog steeds zo. Maar er gloort hoop.

Verdovingsgeweer

"De Senne is eigendom van de Bondsregering" weet Lackner. "Een groot deel wordt verpacht aan de Britten maar de omliggende gemeenten betalen het onderhoud. Het natuurschoon valt onder de districtsregering in Detmold, het wild valt onder staatsbosbeheer en vanwege het democratische gehalte hebben particuliere natuurbeschermingsverenigingen ook nog inspraak. Verspreid in de Senne liggen enkele voormalige landbouwgebieden. Met een dergelijk stuk van 80 ha ben ik nu bezig om het beschikbaar te krijgen voor Sennerpaarden. De mijne dus, want we hebben maar een stuk of tien fokkers en daarvan heb ik er de meeste. En die zijn lang niet allemaal geschikt voor dit begrazingsproject. Het terrein moet worden omrasterd en het is net als honderd jaar geleden; de natuurmensen werken enthousiast mee om de Senners hun oude leefgebied terug te geven en de jachtmensen zijn mordicus tegen. Het zal dus nog wel even duren. Bovendien - de Senners kwamen vroeger alleen in handen om te branden en om te verkopen. Ze hadden een aangeboren schuwheid en moesten eerst hand-tam worden gemaakt voordat ze konden leren om onder het zadel of in het tuig te lopen. Ik heb er een paar bij die ik, denk ik, niet zomaar weer in handen krijg als ik ze écht loslaat op de hei. En ik voel er niks voor om er met een verdovingsgeweer achteraan te moeten".

Bronvermelding

Karl-Ludwig Lackner: 'Die Senner',Kramer Verlag, 1996

Wolfgang von Unger: 'Die Senner, Beitrag zur Geschichte deutscher Pferdezucht' Verlag DGZ, 1915

Mathias Vogt: 'Die Senne, Natur- und Kulturlandschaft in Ostwestfalen', Landschaftsverb. Westfalen-Lippe, 1992

Friedrich Traut: 'Gestüte Europas', Liebhaber Verlag, 1971

Claus Dencker: 'Das Oldenburger Pferd', (DGZ 1941), herdr. BLV, 1986

De rasbeschrijving (noodzakelijk voor erkenning) staat achter in Lackner's boek. Achter de bepaling 'oorsprong' staat: "Teutoburger Woud en Senne, door kruisen van Engelse- en Arabische Volbloeds, Angloarabieren en Senner hengsten met Senner merries". En achter 'afstamming': "Paarden, die in direkte moederlijke lijn terug te voeren zijn op merries die in het Sennerstamboek zijn ingeschreven (Rijksarchief Detmold, kenmerk L99, vak B 25)".

Het boek 'Die Senner' is uitgegeven bij Kramer-Verlag, Hamlingdorferweg 28, 33829 Borgholzhausen (D). Prijs: DM 29.50. Bestelcode: ISBN 3-929653-03-6.